

BUITEN

7^E JAARGANG N^O. 16.

ZATERDAG 19 APRIL 1913.

Schnabel sc.

Foto C. Steenbergh.

JAPANSCHER DAMHERTEN OP BOSCHBEEK BIJ HEEMSTEDDE.

INHOUD:

BEATRICE, OF ROME IN 1513, NAGELATEN TOONEELSTUK IN 4 BEDRIJVEN, VAN J. WINKLER PRINS, (9) . . .	BLZ. 184
FRANSCHEN ZONNEWIJZERS, DOOR G.	185
HET HEEMSTEEDSE WANDELBOSS, DOOR DR. J. B. SCHEPERS, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 183, 186—192
ILLUSIES, DOOR J. C. WAAL	BLZ. 187
ANDERSEN EN ZIJN SPROOKJES, DOOR DR. C. E. HOOYKAAS	189
ABAZZIA, (SLOT), DOOR V. D. M.	191
EEN MOOI VOGELLAND, (VERVOLG), DOOR A. B. WIGMAN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 192—193
DE PLANTENKEURING DER NED. MAATSCH. VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE, OP 8 APRIL L.L., IN „ARTIS” TE AMSTERDAM, DOOR E. TH. W., GEÏLLUSTR.	BLZ. 194

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

BEATRICE, OF ROME IN 1513.

Opvoeringsrecht voorbehouden.

Nagelaten Tooneelstuk in 4 Bedrijven van J. WINKLER PRINS.

(9) TWEEDE BEDRIJF.
ZESTIENDE TOONEEL.

Julius de tweede op den arm steunende van Leonardo Da Vinci. Dan Bramante, dan Buonarrotti benevens Angelo. Ze namen plaats: Leonardo aan de rechterhand van den Paus. Er tegenover naast elkaar Bramante en Michele Angelo, grof gelaat zwaar doorploegd van lijnen, neus en voorhoofd in 't zelfde vlak, recht-op; rossig kort-krullend haar, rossige zwaar krullende korte baard; gekleed in eenvoudig donker buis met opstaande kraag, hoog en aan den hals nauw gesloten.

PAUS (strekt zijn handen zegenend uit en mompelt haastig eenige woorden: In nomine illius qui dat beneficia! (De overigen luid): In nomine, in nomine. (Paus bedient zich van rapen, brood en water: Angelo snijdt voor) (tot Buonarrotti): Ge hebt u laten wachten, m'n zoon.

BUONAROTTI: Men heeft mij gister gestoord in mijn arbeid, Heilige Vader. Ik was ontstemd en vorderde niet. (tot Bramante): Ik zou wel willen weten hoe vreemden toegang kunnen krijgen in de Sixtina, als ik er werk? (Bramante haalt de schouders op). Ik heb ze bijna 't steiger moeten afgooien, zoo impertinent waren ze en zoo driest (houdt gedurende het spreken Angelo scherp in 't oog).

PAUS: Vertel me van je werk. Wanneer begin je aan 't *Judicio*?

MICHELE: Ik denk er nog niet aan. Bovendien had u aanmerkingen. Ik herinner het me: het figuur van den Verlosser in de middengroep geleek te veel op 'n gespierden atleet; en de Moedermaagd had te veel van 'n welgedane boerin uit de Campagna. Ook heb ik nog geen geschikt type voor Satan, die bij de helle-grot bezig is zijn rijk te bevolken. (kijkt scherp naar Angelo). Deze heeft allen bediend met 'n bord vleesch, uitgezonderd Michele). Waarom moet ik de laatste zijn? . . . Ha! wat flonkerde daar, wat droppelde daar? Ik zag er de reflexie van 't licht in. Jawel, 't is voor mij bestemd. (Angelo zet het bord voor hem neer; Michele bekijkt het zorgvuldig; maar raakt er niet aan.)

PAUS: Is er iets niet goed, mijn zoon?

MICHELE (tegen Angelo): Laat je mes eens zien. Ja, doe maar of je niet hoort. (tegen den Paus). Zal ik mijn portie maar ruilen met de portie van Bramante, Uwe Heiligheid?

BRAMANTE: Maar dan eet ik er niet van. . . .

PAUS: Ruil liever met Leonardo. Dan is die ruil 'n symbool van gelijkheid, van overeenkomst, van evengrootheid. . . .

BUONAROTTI: Gelijkheid? buiten het wiskundig denken, bestaat geen gelijkheid. De gelijkheid. . . (springt op Angelo toe en wil hem het mes afrukken. Deze steekt naar Michele, maar Michele ontwijkt door 'n zijsprong. Onderwijl duikt de bravo onder de aanrechttafel door en verdwijnt in den schoorsteen). Gelijkheid. . . ja, wat stelde u voor, Heilige Vader? Ruilen met Leonardo. Maar

als Leonardo toestemt, is Leonardo. . . Leonardo niet meer. Ruilen met Bramante, dat is beter. . . hier is het hatelijke gelijkheidsymbool van zelf buitengesloten.

PAUS: Vin je goed Bramante? Maar wat wordt Bramante bleek. . . .

BR.: Ik voel me niet wel, Heilige Vader en vraag verlof tot heengaan.

PAUS: Maar eet eerst m'n brood, drink m'n water. . . . Moet zóó deze kleine vertrouwelijke bijeenkomst, waarvan ik me zooveel voorstelde, mislukken?

LEONARDO (die het tooneel met de grootste aandacht heeft gadeslagen): Buonarrotti, m'n dank (steekt dan de hand uit).

MICHELE: Later.

PAUS: Wat moet dit beteekenen?

LEONARDO: Hij heeft me 'n grooten dienst bewezen door zijn waakzaamheid. We zijn aan 'n groot gevaar ontsnapt. Ik ben zoo waakzaam niet. Ik erken: er bestaat geen gelijkheid tusschen hem en mij. In alle opzichten erken ik zijn meerderheid.

BUONAROTTI: De gelijkheid. . . . zooals ik zeg: buiten het wiskundig denken bestaat geen gelijkheid. Leg je oor aan 'n ruischend ding, altijd anders de klank; bezie in 'n woud beurtelings alle bladeren, nooit twee gelijke; leg je vergrootglas op al wat materie is en nooit de konstruktie éénder. Buiten het wiskundig denken bestaat geen gelijkheid.

KAMERDIENAAR: Daar is Granacci, die meester Michele komt halen.

(De Paus verwijdert zich naar zijn slaapvertrek aan den arm van da Vinci; ook Bramante gaat heen; wil Angelo groeten; maar deze neemt geen notitie).

GRANACCI: Alleen? — Neem dit. (geeft Michele 'n dolk).

MICHAELE: Neen — maar ik weet het wel. 't Begint gevaarlijk te worden. 'n Mooi stukje gister om me met 't steiger naar beneden te stooten. Gelukkig rustte ik 'n poosje in m'n kooi, en deze had ik vastgeklonken aan den pijler. En dan van avond weer. . . .

GRANACCI: Daarom kom ik je halen.

MICHAELE: Onnoodig. Spel tegen spel. Alleen Bramante kan er de hand in hebben: hij is de verantwoordelijke persoon. Belet hij mij m'n werk te doen, m'n plicht tegenover Zijne Heiligheid, staat hij mij naar 't leven, dan hij of ik. . . . Neem dit papier. Er staat nauwkeurig op aangeduid de ingang tot 'n reeks onderaardsche gangen waar veel oudheden te vinden zijn van onschatbare waarde. Oom is er even verzot op als neef. Spekuleer op z'n hebzucht. Hij zal ze aan neef verkwanselen. Orienteer u goed. Neem hem mee: praat zoo dat hij mee gaat, mee moet gaan. Laat hem op zeker punt, dat ook aangeduid is, alleen; alleen in donker. Tien tegen één, dat hij den ingang niet terugvindt; en noch Zijne Heiligheid, noch ik, noch m'n werk zullen ooit meer last hebben van Bramante.

DE PAUS (om den hoek): Ik heb alles gehoord. Laat Bramante leven en aan mij de straf.

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Tuin. Op den voorgrond links en rechts twee ateliers van Rafaël, de voor-kanten slechts even te zien. Er tusschen 'n open ruimte, er achter 'n groote aanleg, met slingerpaden, schelpgrotten, fonteinen, oleander- en olijvenboschjes. Hier-en-daar antieke standbeelden tusschen het groen. Dichterbij witte en roode rozen, bloeiende magnolia's en azalea's; ópslingerende hop, moerbeien en druivenboomen. Het is vroeg in den morgen. Het schemert nog in den tuin. Van tijd tot tijd de nachtegaal. Tuinman; kantwerksters, leerlingen van Rafaël.

TUINMAN (stroopt zijn mouwen op): Zóó zóó. . . . Dus van avond 'n groot feest, 'n tuinfeest ter eere van meester Leonardo. Dát mag ik lijden, daar voel ik iets voor. Wat 'n kolossale inval. Kunst bij kunst. . . (gaat zijn gereedschap halen uit 'n bij-gebouwtje van 't atelier; vervolgens snoeien en binden tusschen de bloemen en boschjes).

KANTWERKSTER (komt op met 'n hengselmandje aan den arm, roode doek plat op het hoofd, die zij al gaande kunstig verschijkt): Wat is het hier heerlijk, en nog zoo vroeg in den morgen. Bij de Tiber-brug hoorde ik duidelijk de nachtegaal, maar nu niet meer. Waarom niet? Ik liep zoo zacht (ziel rond). Ah, Bembo is in den tuin, de luilak, en nu al? Wat is er dan toch aan de hand? (gaat den tuin in en spreekt zacht met Bembo).

TWEEDE KANTWERKSTER (gekleed en uitgerust als de eerste): Wat 'n heerlijke morgen. Ginds staat nog een sikkeltje van de maan. De zon zal zoo komen. Hoe diep en doorschijnend is nu reeds het hemelblauw. Maar geen vogels meer. En ik hoorde ze toch van ver. Ah, ginder is reeds bezoek (verdwijnt tusschen de boschjes).

DERDE KANTWERKSTER (evenals de andere): Verrukkelijk, verrukkelijk! Wat geuren de bloemen. Wat 'n morgen. Hé, deze granaatbloesems! En dan de vrucht, zoo zacht zwellend rood; opengebarsten hier-en-daar. Kijk, de zaadjes, ze persen er door naar buiten. Wat 'n weelde, wat 'n overvloed! Maar de nachtegaal, waarom zwijgt die? Juist om dat heerlijke geluid te hooren, kom ik zoo vroeg. En nu zwijgt het lieve dier. . . Ik ga zoeken. Ik weet precies het boschje waar hij altijd zit (verdwijnt tusschen de boschjes).

VIERDE KANTWERKSTER (evenals de anderen): Om dit oogenblik te genieten, zou ik 'n dag hard willen werken. Ginder komt de zon. Tusschen de boschjes het licht: paars-rood, groen, geel. En

de lucht er boven vlammeend reeds van de ópgaande stralen. O jonggeboren dag, o zon! Alles is 'n lied! Hoe dringt dát door. Hoe jong voel ik me. Ik zou willen dansen, dansen (*verdwijnt dansende tusschen de boschjes*).

VIJFDE EN ZESDE KANTWERKSTER (*als de vorigen, in druk gesprek*): Ja, zou het gaan? Dat is de vraag. Je nichtje van Burano: wat onopgevoed, wat links, en slecht ter spraak. Ik weet niet of zulke leerlingen worden aangenomen. En dan maar zoo op-eens tusschen de anderen. Wat zal donna Beatrice zeggen? Zij is de hoofd-persoon hier: zij regelt, zij beveelt, zij behartigt.

ZESDE KANTWERKSTER: Maar geeft geen les; dat doe jij, lieve kind. En misschien merkt zij 't niet eens als Lisa stil en bescheiden tusschen de anderen zit om op te letten en na te doen....

VIJFDE KANTWERKSTER: Ja, ik moet zeggen, de belooning is vorstelijk en.. verleidelijk. Ik wil niet ontkennen.. daarom zou ik het doen.

ZESDE: En ik om de Donna onaangenaam te zijn; want, onder ons, ik mag haar niet lijden.

VIJFDE: Ze heeft je eens bedreigd met ontslag.. ik herinner me dat.

ZESDE: O erger nog.... Maar ik ontken niet. Er was reden.. Ik ben geen heilige.... Maar zij ook niet. En de meester.... nu dat weet iedereen wel. Die is zoo los als de haren van zijn penseel.

VIJFDE. Foei Maddalena.... Ik houd het er voor, dat meester Rafaël al dat kantwerk zelf bekostigt. Wij leven er van en hij wordt er armer door.

ZESDE: Kindje.... Maar er is meer gebeurd tusschen meester Rafaël en mij.... ik kan dat niet vertellen. En er kunnen oogenblikken komen, dat ik de hulp van m'n tante te Burano noodig zal hebben. Het eiland is afgelegen, en men is van plan in een palazzo de oude Buraneesche naaldkant te werken; maar verbeterd en kunstiger nog. Dat m'n nichtje van Burano komt, is op-zich-zelf reeds een aanbeveling. Zeur nu niet: zeg dat je me helpen zult.

VIJFDE (*in gedachten*): Ja, die honderd dukaten.... 'n heele schat. Maar ik begrijp niet, dat ze daar zoo rijk zijn op dat eenvoudige visschers-eilandje. In elk geval.... doen of laten.

ZESDE: Doen.

VIJFDE: Doen dan maar.

TWEDE TOONEEL.

Vorigen, later leerlingen van Rafaël.

BEMBO (*komt driftig aanloopen uit den tuin*): Neen, dat verdraag ik niet langer. Hier ben ik baas: hier heb ik te zeggen. M'n bloemen, m'n prachtige bloemen afsnijden maar; plukken; zoo maar afscheuren van de takken.... Neen, dat verdraag ik niet.... Dat verdraag ik niet langer.

KANTWERKSTERS (*sommige bezig oleander-twijgen saam te binden tot hoepels en de bloemen er aan te bevestigen*): Leve het feest, leve la fête del Rotondo, viva, evviva!

BEMBO: Ik loop direkt naar meester Rafaël.

EERSTE KANTWERKSTER: Die is er nog niet.

TWEDE: En deze Rotondo, de eerste, voor jou, heer van den tuin, kweker, snoeier, besproeier. (*Wil hem Bembo over het hoofd op de schouders werpen; deze ontwijkt*).

DERDE: En deze is nog niet klaar. Maar wacht maar; is ook voor jou kop, ouwe tuingod.

VIJFDE: Hij heeft wel wat van 'n faun, van 'n satyr; lijkt sprekend op de twee achter het oleander-boschje. Deze Rotondo zal ik nauw maken, dan blijft ie haken achter je lange Midas-ooren, praatbaar, verklikker....

TWEDE (*gaat vlak voor Bembo staan*): En nu zullen we zien wie het vlugst is, jij of ik. Kijk, hij wordt zoo rood als Bacchus, zoo rood als de ouwe Dionysus. Wat 'n driftkop.... Had ik nu maar wat meer witte rozen. De roode misstaan nu. Cécile, mij jou Rotondo met al die witte bloemen en jij de mijne (*ze ruilen*). Hou nu z'n armen vast. Zoo.... (*slingert de Rotondo over Bembo's hoofd; anderen doen het ook*).

KANTWERKSTER-ONDERWIJZERES: Meisjes, wat is dat?

EERSTE: Z'n eigen schuld. Hij vertelde ons, de Midas, dat er een avondfeest zal zijn en dat we niet aan de bloemen mochten komen, want zelf wil hij ze snijden voor de versiering. En hij vertelde van de Rotondo.... Dat de Oleander-twijgen dienden om hoepels van te maken en de bloemen rond om te binden en dan hier en daar op te hangen met 'n licht er in.... En dat hoefde hij immers niet te vertellen, de Midas. Maar hij wilde zoo wel. Hij dacht 'n witte voet bij ons te krijgen, de faun. Maar we zullen hem witvoeten, de modderkrabber, we zullen 'm bebloemkopen, dat zullen we....

KANTWERKSTER-ONDERWIJZERES: Meisjes, windt je niet zoo op. Straks beven de vingers en dan gaat het fijn borduren niet.

(*Twee leerlingen zien eenige oogenblikken aandachtig toe en ontsluiten de ateliers*).

EERSTE LEERLING: Wat 'n lawaai. Oef, oef! Wat 'n spektakel.

TWEDE LEERLING: Ik zou wel in de plaats van Bembo willen zijn. Ik zou graag vooraf beloven me niet driftig te maken. Maar met mij doen ze zoo iets niet.

EERSTE LEERLING: En met mij ook niet.

DERDE TOONEEL.

Vorigen. — Cicerone.

CICERONE: Misschien onbescheiden om zoo te verschijnen

zonder me aan te melden; maar het tuinhok stond open, dat is m'n excuus, madonne en signore, onoratissimo. Ik begeleidde het nichtje van één van de dames tot hier. Zij voelt zich niet op haar gemak in de groote wereld der excellenties, en wilde, dat ik haar zou aandienen. Zij wacht bij het tuinhok.

ONDERWIJZERES: Ik kom. (*beide verwijderen zich*).

VIERDE TOONEEL.

Vorigen, zonder Cicerone, Lisa. De kantwerksters hebben plaats genomen en zoeken uit de mandjes benodigdheden: sommigen eten iets.

MADDALENA: Dat is waar ook. Ik moet het jullie nog vertellen. Er komt 'n nieuwe leerling, 'n nichtje van me uit Burano, van 't visschers-eilandje, waar ze altijd zooveel deden aan kantkunst, aan borduren. Jullie begrijpt.... 'n eenvoudig visschers-meisje.... ze is wat verlegen en spreekt 'n afschuwelijk patois. Men verstaat er niks van. Ik heb haar aangeraden geen mond open te doen. Overigens 'n flinke stevige meid voor haar jaren. Vecht maar niet met haar, want jullie zouden drop krijgen.

EERSTE KANTWERKSTER: Wij zijn ook niet van appeltaart.

TWEDE: Mijnentwege....

DERDE: Zulke zure Citroentjes, daar bijten we niet in. Daar moet suiker bij.

EERSTE: Juist, dat wilde ik jullie op 't hart drukken.

TWEDE: Maar wat doet ze hier? Ze werken op Burano beter dan wij. Er gaat niets boven de Venetiaansche naaldkant.

MADDALENA: Natuurlijk. Maar ze hebben er geen patronen en geen modellen. En daarin juist steekt onze kracht, in 't nieuwe. De meester, de leerlingen, in een oogenblik teekenen ze iets, geheel berekend voor onze krachten. En op Burano hebben ze geen andere dan heel oude patronen.

TWEDE: Dat laat zich hooren.

EERSTE: Ja, de goddelijke tuin. Wat 'n bloemen, knoppen, ranken, bladeren. De heerlijkste motieven.

TWEDE: En dan de kunstige webben van de spin tusschen de oleanderboschjes. Ik ben dikwijls expres vroeg gekomen om er nauwkeurig naar te kijken.

DERDE: En de vogels.... De vogelmotieven zijn ook mooi; maar wel wat heel moeilijk soms.

VIJFDE: Pas nog kwam Romano met 'n heel nieuw ding. 't Was notabene 'n heele tuin, met standbeelden en allerlei busten en Orpheus, die op de fluit blies. Maar ik heb 'm gezegd, dat 't wel goed was voor de borduurnaald, voor 'n wandtapijt of zooiets, maar niet voor de eigenlijke punto. En de onderwijzeres heeft er om gelachen. Die vond het veel te stijf: precies Romano zelf, zei ze. Die wil hebben, dat we onze oogen bederven op het allernieuwste; op de punto in acre.

MADDALENA: Jullie weet het nu. Bemoei je zoo min mogelijk met haar en kijk haar ook niet aan. Daar kunnen ze in Burano niet tegen, en visschermeisjes worden soms op-eens erg driftig.

EENIGEN: Goed, dat we 't weten.

MADDALENA: O ja! en dan, als je zoet bent, straks 'n heel aardig verhaal. Ze hebben op Burano 'n nieuwe wijze van werken gevonden; met loodjes, klosjes, spoeltjes, weet ik het. En hoe dat gebeurd is, vertel ik jullie dan. 't Is erg poëtisch en tragisch.

EENIGEN: Vertel het terstond.

MADDELENA: Neen, (*loopt op de onderwijzeres toe, die met Lisa verschijnt*).

(Wordt vervolgd).

FRANSCH E ZONNEWIJZERS.

DE Parijzenaars hebben altijd een bijzondere voorliefde voor zonnepijlers gehad en er is hoogstwaarschijnlijk geen stad ter wereld, waarin zooveel van die tijdaanwijzers zijn aangebracht als in de Fransche hoofdstad.

Reeds in de achttiende eeuw was in Parijs de zonnepijler populair; het was vooral die van het Palais Royal, welke buitengewoon veel belangstelling ondervond. Iederen dag op het middaguur was hij het voorwerp, waarop een groote menigte volks haar aandacht gevestigd hield.

Een schrijver uit die dagen vertelt ons van dat middagoploopje in een hoek van het paleis, waar ieder met zijn neus in de lucht het middaguur afwachtte en met zijn horloge in de hand klaarstond om dit met den juisten tijd te vergelijken. Toen de Hertog van Orleans in 1782 het paleis deed restaureeren, was menige Parijzenaar bang dezen chronometer te zullen verliezen, doch de Hertog liet de zonnepijler gelukkig ongemoeid en deed er zelfs een klein kruismagazijn bij aanbrengen, dat zóó aangebracht was dat het juist ontbranden moest op het middaguur, waardoor het op den juisten tijd weerklinkend middagschot ook voor de omwonenden te hooren was. Later verving zelfs een kanonnetje het kruispatroon om los te branden als de zon in het zenith stond.

Buffon moet in den Parijschen plantentuin een eigenaardige zonnepijler hebben geplaatst. Deze toch droeg een kleine aardglobe, welke aan een haar was opgehangen. De door het brandpunt van een lens vallende zonnestralen verzengden 's middags dat haar en de bol viel, om met een klokkenslag op een Chineesche gong terecht te komen.

G.

Schnabel sc.

Foto C. Steenberg.

HUIZE BOSCHBEEK-BIJ HEEMSTEDÉ, ACHTERZIJDE.

HET HEEMSTEEDSE WANDELBOS.

ZO viel mij dan het voorrecht te beurt van Jhr. Mr. D. E. van Lennep, de Heemsteedse Burgemeester, een vrije geleide-brief te ontvangen voor een terrein, waarvan het bestaan voor mij het karakter had van het doornbos, waar de schoone slaapster in sluimert. En waarlik, het is ook hier een slapende schoonheid, die door het Heemsteedse gemeenteraadsbesluit tot het werkelijke leven zal terugkeren en gemeenteraadsbesluit tot het werkelijke leven zal terugkeren en gemeenteraadsbesluit tot het werkelijke leven zal terugkeren. Welk een blijde ontroering heugte die aankoop van Groenendaal, zooals wel de gemeenschappelijke naam zal worden van de hele heerlijkheid, veroorzaakt! Wie, behalve enkele begenadigden, wisten welke schoonheid de verenigde buitens Boschbeek en Groenendaal bezat. Te separen zal zijn, de wandelbos zullen worden en rijke vreemdelingen zullen verlokken zich in die buurt neer te zetten, en de rest van de 86 H.A. die metertijd waarschijnlijk grotendeels de bollekultuur ten goede zullen komen en daarmee de welvaart van het dorp. En nu mochten dan mijn vrouw en ik een eerste indruk van dit onbekende landgoed ontvangen en een vriendelijke begroeting horen uit de mond van de heer De Wilde, de tuinman van het buiten, die er goede vijftig jaar gewoond had. Een oude knecht, die echter flink lopen kon, vergezelde ons in het sprookjesland en bracht ons ten slotte in het paleis, waar nog wel schoonheid in was, maar het leven dat er hoorde, het achttiende-eeuwse, was er niet meer.

Aan de achterkant — van den weg af gerekend — kwamen wij er aan en we konden bezig met het naar buiten brengen van meubels enz. in een verhuishwagen, maar gelukkig de mooiste kamer was nog in staat om de gepoederde dames en heeren te ontvangen. Wat een prachtige zaal met de drie grote ramen, die uitzicht gaven over Cruquius, Spaarne, druk bevaren Ringvaart, Glipperweg en diep in een mooie laan van het buiten op. In de twee hoeken van weerskanten van de deur waren nissen aange-

1 Ik las, dat die goedkeuring ontvangen is.

bracht, die met de tafels er voor als buffetten dienst deden, de ronde meubeltjes met lichtkleurige zittingen en ruggen pasten goed op het dikke licht grijze met rose getinte tapijt, en midden boven dat alles een groot medaillon van geschilderd plafond, terwijl men bij het terugzien dat aardige „witje” met mollige kindertjes zag boven de deur en weer onder de bekoring raakte van onze kranige schilder in zwart-en-wit. En de stemmiger schoorsteenkamer er naast met prachtig donker eikenhouten schoorsteenmantel om een — moderne — haard in oude bijbeltegeltjes gevat deed daarbij ook heel goed, maar had ongelukkig geen meubels meer. Het verdere van het huis, behalve mevrouws kamer, was vrij wel al van de levende schoonheid beroofd. Er was iets droevigs in te weten, dat dit was voorbijgegaan en dat men wachten moest op een mogelijke koper om hier weer leven in te krijgen. En met die weemoed, die vergane schoonheid wekt, zagen wij nog eens terug naar het statige huis met de mooie lantarens aan weerskanten van het bordes, met vergezicht over de Hertekamp met zijn 16 tal donkere Japanse herten, die ons met de verstomde ogen van dieren, die geen mensen gewoen zijn, hadden aangekeken en bij onverwachte bewegingen van ons waren gesprongen. De damherten, die er vroeger ook liepen, waren naar Gelderland verhuisd. We omvatten nog eens die gestileerde vijver, waar een zomer-eetkamer naast stond, de witte rustige tuinhuiswoning, van waar in de laatste jaren niet meer zoveel kracht tot ontwikkeling van het landgoed uitging als vroeger, toen meneer nog leefde, omdat de eigenares er geen behoefte aan gevoelde.

En we waren op weg naar huis, vervuld van het vele schoon, dat wij hadden waargenomen en van de vreugde, dat dit alles nu binnen kort een genot voor velen zal zijn. — Hoe is het ook weer gegaan? Laat mij de tocht in gedachten nog eens doen.

We beklommen het allereerst de Belvédère, waar de fotograaf van „Buiten” nog bezig was het uitzicht naar het Noorden te nemen. Welk een ruimte: daar de oude Gotieke Bavo, ginds de Romaanse koepel van de Nieuwe Bavo, met Haarlem achter Heemstede en bij de Hout afstekende, verder Amsterdam geheel uitgestald aan de horizon met gashouder, torens en fabrieken, het Spaarne, de Ringvaart en de Meer, en verder naar Zuid en West overal bosgezichten, wazig-groene schoonheid van dennen en sparren, waar een houtduif alleen de rust verbrak. En 't was een solied getimmerte ook, met gemakkelijke trap onder de koepel

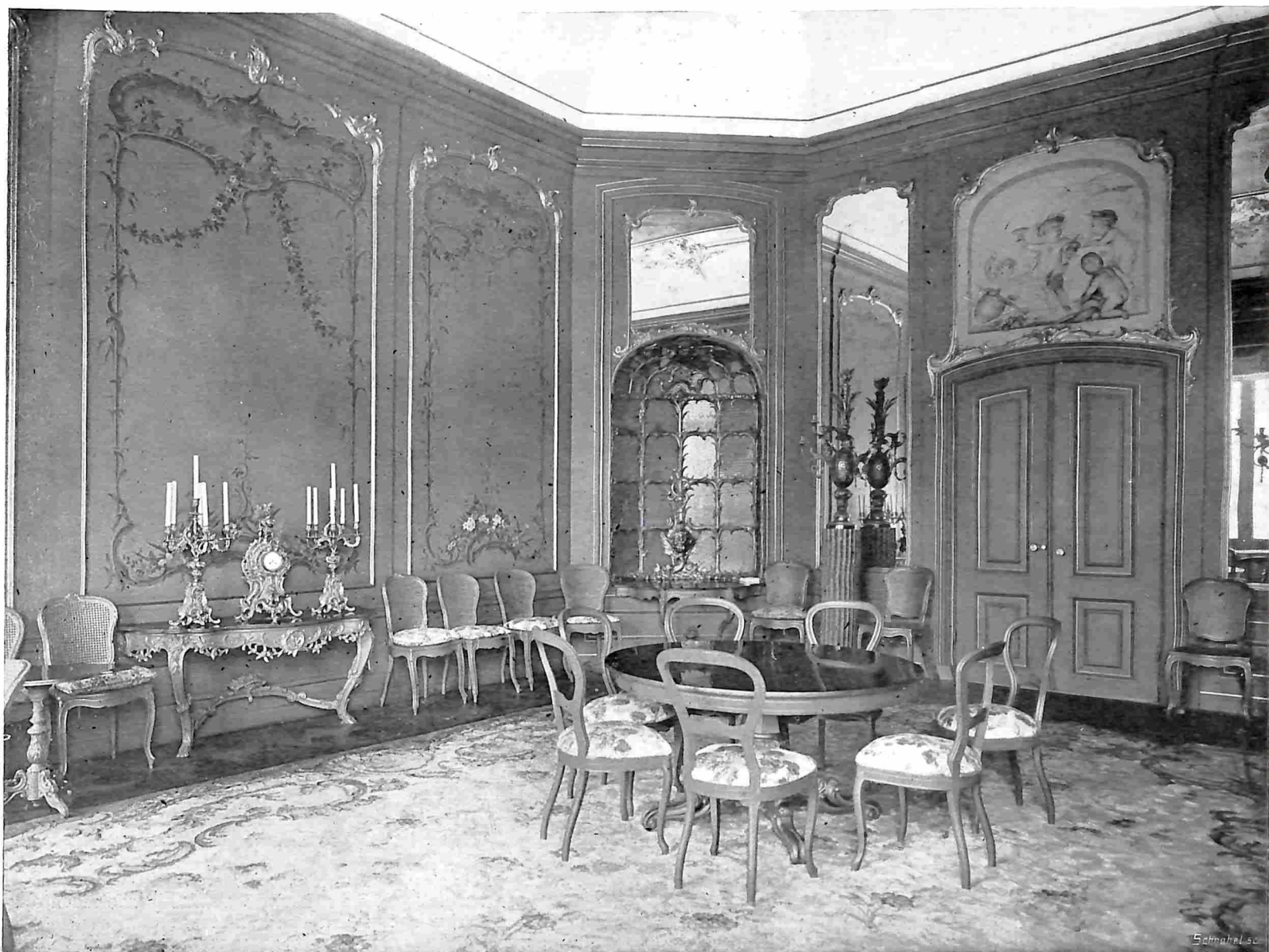

Foto C. Steenberg.

SALON IN HUIZE BOSCHBEEK.

met gekleurd glas, dat het grauwe aardig brak. Weer naar beneden: over mossige paden het seringebos langs, met belofte van komende schoonheid, dan door de prachtige sparrelaan met breed uithangende naaldeschoonheid van nu; langs heldere vijvers met veel waterlelie's — al weer voor later, en hele bossen nu al fris groene vogelkers onder hoog opgaand geboomte; voorbij de roem van de plaats de rododendronvijver, een wildernis van die planten, om en over het water, het pad versperrende, dat er zelfs moerasig onder was; hoe prachtig moet zich dat geboste weerspiegelen in 't stille watertje, als 't vol paars-blauwe bloemen zit; langs heerlike lanen o.a. de Toren laan en de Adrienne laan, van beuken, platanen en alweer sparren met klimop begroeid, langs berkebosjes en sparaanplantingen met even een kijkje in een oude koepel op een hoogte met fraai vergezicht, in een grot met schelpen ingelegd; een warme blik op de achttiende-eeuwse biljartkoepel, waar Ferdinand Huyck en Henriette Baeck elkaar zeker geheimen te vertellen hadden — de koepel was gesloten! Ik geloof zeker, dat deze uit die roman naar hier is overgebracht — of omgekeerd. De Van Lennep's woonden ook in deze streek aan het Manpad, ja een David van Lennep is in de 18e eeuw eigenaar van dit landgoed geweest. Zo gingen wij voort als in een droom: onze geleider bracht ons voor een zeenymf met een dolfin aan de voeten in een nis, die ook met witte schelpen in grijze materie was ingelegd, en boven-op een vaas droeg in een verbroken klassiek driehoekje; langs een bank van walviskaken en -ribben gemaakt, die vroeger een brug gevormd hadden en nu met mos overdekt waren: herinneringen, als veel in dit landgoed, aan een rijk verleden in krachteloosheid ondergegaan, om nu des te krachtiger op te leven. Het is niet wel te doen, alles wat men op zo'n wandeling ziet, terstond tot een gedegen beeld van schoonheid te maken, maar dit stukje wil ook alleen uiting geven aan vreugde over genoten schoonheid en over de liefde voor natuur, zooals die tegenwoordig blijkt uit de aankoop o.a. van Naardermeer en Oisterwijk's vennebos, zo bewaard voor verkaveling en ontwijding en uit deze aankoop, waarvan geslachten na geslachten de schoonheid zullen kunnen bewonderen, als het dode verleden voor nieuw leven geweken is. Maar toch, hoe gelukkig en rustig vele wandelaars er later kunnen worden in de stilte, weinigen zullen die weemoed er gevoelen, die ons doortrilde, toen wij als ontdekkers door dit sprookjesbos liepen, waar niemand was, waar wij een fazant opjoegen, waar alleen vogelgezang klonk, met naast ons een man die er jaren lang gewerkt had en onder de eenzame stilte van de mooiste natuur die men zich denken kan, vaak gebukt ging, zoals hij zei. Zo kwamen wij langs

het nu niet meer werkende aardige molentje aan de grenzen van 't landgoed.

Van buiten drong het nieuwe leven met kleuren en geuren van hyacintenvelden tot ons door en de droom was heen. Maar Doornroosje's schoonheid zal, hopen we, in Julie, als men het landgoed wil openstellen voor het publiek, door eigen en vreemdeling bewonderd kunnen worden. Het enige, wat er nog ontbreekt, is een beter vervoermiddel dan de schokkende, smokkende mufte stoomtrem, om er sneller en vaker te kunnen komen. En dan is er nog iets: vader en moeder „naar de bleek 1)" en het kind aan zich zelf overgelaten met vrije ontwikkeling van zijn neiging tot avonturen, tot katekwaad, met een zucht om de boel te vernielen, zo ongeveer luidde de klacht van onze oude geleider over Heemstede. Waarlik, wanneer zal de jeugd respect krijgen voor schoonheid, die hun te genieten wordt gegeven, die ook hun wordt toevertrouwd? Er zal eerst vrij wat politietoezicht noodig zijn. Maar laat ons hopen, dat het heerlike vertrouwen van de Burgemeester, die zooveel mogelijk vrijheid wil gunnen in dit brokje hier en daar ongerepte natuur, niet beschaamd wordt. Laat de jeugd die vrijheid leren waarderen!

J. B. SCHEPERS.

1) De blekerij.

(Op verlangen van den schrijver in „vereenvoudigde spelling").
Overneming verboden.

ILLUSIES.

NIET zoo heel lang geleden bracht een kennis van mij het bericht van overlijden van Henri Overkerken. Dat trof mij pijnlijk. 'k Had hem wel in jaren niet gezien, maar hij was eens een goed vriend van mij. Vrij plotseling zijn wij toen van elkaar gegaan en sedert dien hadden wij elkaar niet meer ontmoet.

Zoo juist zie ik in de courant nu, dat óók Annie de Kock niet meer onder de levenden behoort. Haar heb ik óók gekend, ang geleden. Zij was toen een meisje van zeventien jaar. Ik zie uit het doodsbericht, dat zij getrouwd geweest is met J. van Wel, een voor mij onbekende naam, en dat zij twee kinderen nalaat.

Aan háár leven en dat van Henri Overkerken is voor mij een herinnering verbonden. Zij waren destijds, zooals men dat noemt, met elkander „geëngageerd", maar dat mocht niemand weten: ik en een vriendin van háár waren slechts de ingewijden. Om u hiervan veel te vertellen, lijkt mij niet van genoeg belang zij zouden u hun eigen verhaal zelve, als zij dat nog konden, ook oneindig beter kunnen vertellen.

Het eenige, waarover ik mij verbaas, is, dat er zooveel, zoo oneindig véél op aarde om niet wordt gehoopt, verwacht, en dat zoo oneindig vele illusies eindigen om op niets uit te loopen.

Een machtig gevoel bezielde des tijds mijn jongen vriend voor dit ééne meisje; ik geloof niet, dat degene, die zij nu — after all — op haar levensweg heeft mee gekregen, in die mate op haar verliefd kan zijn geweest — hoewel een vergelijking in zulke gevallen moeilijk opgaat: elke liefde is immers weer anders.

Maar hij zag dan „het mooiste, het schoonste op aarde” in háár. Hij had behoefte, om haar dit voortdurend te toonen en te zeggen — hij dacht aan haar den heelen dag, bij al wat hij deed of liet. Hij schreef het haar — en die brieven waren alweer een bewijs, dat hij 't meende met zijne aanbidding of vereering. Hij was „de ridder” die gaarne de aandacht van zijn dame wilde trekken, die dat als het hoogste voorrecht beschouwde, en die wel gaarne naar een gelegenheid zoekt, om voor „haar” door 't vuur te gaan.

Wat ieder ander als een wel aardig, maar overigens nòch bijzonder of zeer schoon meisje beschouwde — verhiel de „macht der liefde” in hem tot het schoonste ideaal. De wereld ziet, als buitenstaander, nu eenmaal elk geval, elk ding, 't zij nietig of dan wel werkelijk verheven, met nuchtere oogen aan.

De liefde is een gloed, die echter den mensch gehéél van opvatting en wezen kan veranderen — evenals een overtuiging, of iets ander-geestelijks-psychisch — en die ook het voorwerp der liefde-zelve innerlijk een verandering kan doen ondergaan.

Zoo ging het ook met mijn vriend — het gevoel, dat in hem op begon te leven, maakte hem tot iets beters en hoogers — het veranderde zijn wezen, het deed hem de wereld zien in een geheel anderen schijn, het deed hem waarlijk meer „leven”.

Ja, als hij háár maar mocht blijven liefhebben — en steeds méér, steeds grooter — en zij wilde maar de zijne worden, dán zou hij pas eerst recht gelukkig zijn.

Het was die oprechte, onbegrensde liefde van het jonge leven. Wanneer zij samen waren, kon hij aldoor maar blijven luisteren naar het geluid van haar stem, alles interessant en mooi vindende wat zij zei en omdat zij het zei, en met bewondering kon hij naar dat lieve gelaat kijken, dat telkens weer wisselde van uitdrukking, dat twee sprekende oogen bezat van ware levenspracht. Was dat mooie daar voor hem niet iets om telkens weer in zijn armen te sluiten, waren die schitterende oogen niet om ze met kussen te bedekken, en was zij het niet, om al het fier manlijk-bewuste in zijn jongenshart te doen ontwaken?

Trots en manlijk zag mijn jonge vriend de wereld in — voor háár zou hij daar gaan strijden en werken, dat ééne ideaal, haar eenmaal voor zich alleen en altijd bij hem te hebben, zweefde hem aldoor maar voor oogen.

Zijn hart beefde bij de gedachte, dat ook maar één oogenblik die wensch van hem niet vervuld zou kunnen worden, dat zij minder van hèm zou kunnen houden, dan hij van haar. Soms was die aarzeling en vrees in hem groot, soms joeg die gedachte hem schrik aan. Maar dan won zijn zelfvertrouwen het van zijn twijfel opnieuw; hij zou haar toch alles geven, wat hij geven kòn — als het moest gaarne zijn leven, en als zij zag, hoe

Foto C. Steenberghe.

BOSCHBEEK. PLAFOND IN DEN SALON.

groot en oneindig zijn liefde voor haar was, dan zou hij het wel winnen, dan zou zij moeten toegeven en erkennen, dat niet één haar zoo liefhebben kon als hij.

Zóó dacht hij aan en over haar, die toch altijd nog op een afstand bleef van hèm. Want haar moeder wilde niet, dat Annie met jongens liep. Dus zagen ze elkaar maar zelden.

Eens kwam mijn vriend bij me, en klaagde me zijn nood. Hij had Annie gezien, loopende met andere jongens, en met hen flirtende. Het deed hem pijn.

Doch hij was van een zonderlinge natuur: hij wilde het haar niet zeggen, dat hij daaronder leed, want zij zou zijn zwakte hebben gevoeld, en hij wilde van háár, die hij zoo vereerde, den speelbal niet worden.

Nimmer heb ik geweten, dat een mensch, in wie een alles-verteerende liefde leeft, uren heeft, waarin hij zoo machteloos kan zijn, zóó met zich zelf alleen kan staan!

Vroeger heb ik daarover niet zoo nagedacht. Slechts heb ik mijn vriend willen troosten — hem gezegd, dat het zoo erg niet was, en dat hij flink moest zijn...

Maar hij, die toen zich zèlf niet troosten kòn, verlangde allerminst door anderen — zij het zijn beste vriend — getroost te worden.

Stil heb ik hem zijn gang gelaten. Mijn liefde zal het winnen, heeft hij gedacht.... En daarin zal ik slagen....

Nu waaien de winden over beider graf. Zij liggen echter niet bij elkaar. De roman heeft geen „bevredigend” einde. In den tijd, dat zij elkaar „zochten”, heb ik hen verlaten, voor vele jaren. Teruggekeerd, dacht ik aan Henri en Annie nauwlijks meer. Tot nu deze berichten mij verrasten, kort achter elkaar.

Maar onlangs ben ik nog in mijn oude woonplaats geweest, en daar ben ik door het oude laantje gewandeld, waar Henri en Annie elkaar dikwijls ontmoetten. Het was er stil, als altijd. Slechts de wind ruischte door de kaaltakkige berkenboomen en eeuwig-groene dennen aan weerskanten van den weg. Wat zou er van hèm en van haar geworden zijn, heb ik mij toen afgevraagd, terugdenkend aan hùn geval.

Vanmiddag zag ik nog een jongen en een meisje. Hij droeg haar schoolboeken, en zij liep zoo druk en opgewonden en gewichtig naast hem te vertellen. Hij helde met het hoofd tot haar over, vol aandacht en opmerkzaamheid. Toen zag ik, dat ze het beiden „eens” waren.

En weer dacht ik aan Annie en Henri. Ik geloof, dat ik dit wel altijd zal blijven doen, als ik twee van zulke jonge menschen zie in den droom van hun eerste liefde.

Niets schijnt mij zoo tijdelijk als alle idealen, alle illusies. Zij zijn er, om niet verwezenlijkt te worden, onze stoutste droomen, onze hoogste verwachtingen. Maar zonder dat zou er geen toekomst meer zijn. En wij, menschen, zijn slechts gebonden om naar de toekomst te streven, zonder dat we eigenlijk heden weten, wat de morgen ons zal kunnen brengen.

J. C. WAAL.

Overneming verboden.

Schubert

Foto C. Steenberghe.

BOSCHBEEK. DE BANK VAN WALVISCHRIJVEN IN HET PARK.

Foto C. Steenbergh.

BOSCHBEEK. — GEZICHT VAN DE BELVEDÈRE AF OP HET DORP HEEMSTEDE.

ANDERSEN EN ZIJN SPROOKJES.

VII. SPROOKJES MET MORAAAL.

ALS kind was 'k een tante rijk, die bij de piano Erlikönig en andere liederen zong, welke we niet begrepen maar verbazend mooi vonden, en die ons ook wel sprookjes voorlas. Ik herinner mij dat zij op een avond met ons over Andersen sprak en ons 't verhaal las: de Tuin van het Paradijs. Dat maakte een zeldzamen indruk, 't was anders dan de meeste sprookjes die ik kende; de Bijbelsche geschiedenis kwam er even bij te pas, en ook overigens deed het verhaal van de verzoeking van dien koningszoon, die door den oostenwind naar den hof van Eden gedragen was, ons anders aan dan het sprookje van Eliza en van de Zeemeermin en de kleeren van den Keizer; 't was meer rechtstreeks tot ons gesproken en toch stond het zoo ver weg. 'k Weet dat ik vragend even opkeek, maar haar niets vroeg! want heel zeker was op 't gelaat van wie voorlas éven de glimp van een spotlachje te lezen. Welk kind zou daarbij den lust en den moed om iets te vragen behouden? Dit lachje — maar 't was minder, het was niet meer dan 't vage schijnsel van een verjaagden lach — kon ik toen niet begrijpen; immers 't was juist zoo'n geducht ernstig verhaal! maar ik voelde het te zeer als *echt* dan dat het ooit vergeten zou worden. En nu nog, bij 't overlezen van dat sprookje in een glanzig nieuw exemplaar der groote Werelduitgave ligt dezelfde schijn over de bladzijden als in dat oude geelge deel, waaruit toentertijd voorgelezen werd 1). Is 't doordat we hier een sprookje voor ons hebben dat de dichter schreef met opzet van moraliseren? Er leeft veel fantasie in dit verhaal — denk aan de geschiedenissen der vier winden — en veel pathos, ook een weinig humor; de zedelijke strekking van 't verhaal is goed, begrijpelijk voor een kind, van praktisch belang voor kind en mensch; maar... men voelt de bedoeling van den *paedagoog* en verliest dan genoegen en opmerkzaamheid, men verliest althans het rechte vertrouwen,

De Tuin van het Paradijs... verhaal van den koningszoon die zijn eer verloor, daar hij de verzoeking geen weerstand kon bieden.

Hij was een rijke en knappe prins; niemand had zooveel en zulke mooie boeken als hij; maar... waar de tuin van het Paradijs gelegen had, dat kon hij in geen enkel boek vinden en daar moest hij juist zooveel aan denken. Och, dat het Paradijs verloren was gegaan! was hij er toen maar geweest, dan had dat nooit behoeven te gebeuren. Dat zeide hij als kind — vertelt Andersen — en dat zeide hij ook nog op zijn zeventiende jaar, bij 't begin der geschiedenis.

Bij een nachtelijke omzwerving door de bosschen ontwaart hij dan, in hevig onweer, een helder verlicht hol. Midden-in brandt een reusachtig vuur, waar een oude, stevige vrouw zowaar een heel hert braadt aan het spit. Hij is in het Hol van den Wind aangeland. Nu tocht het al, maar 't zal nog vrij wat erger worden als de vier zonen van de vrouw thuis komen.

„...„Waar zijn je zonen?“ vroeg de prins.
„Ja, 't is niet makkelijk te antwoorden op een domme vraag,“ zei de vrouw. „Mijn zonen zijn op eigen houtje uit, zij spelen kaatsbal met de wolken daarboven in de groote zaal!“ En ze wees naar de lucht.

„Zoo!“ zei de prins. „Je hebt een beetje een harde stem en je

1) Waar is die oude Nederlandsche Andersen gebleven? en wie noemt mij den titel? Ik verbeeld me dat in die vertaling meer sprookjes stonden dan in eenige andere, die ik sedert in handen kreeg. De Werelduitgave is een beperkte bloemlezing. Ook alle Deutsche vertalingen, welke ik controleeren kon, bleken incompleet, al noemden ze zich pralend „Volks-“, „Original-“, „Pracht-“ en „Jubiläum-Ausgaben“. In geen enkele vond ik bijv. een vertaling van „De stoute jongen“ (Den nartige Dreng...), dat beslist wel in onze oude, teloor-gegane, Nederlandsche Andersen stond. C. E. H.

praat ook niet zoo beleefd als de vrouwen, die ik gewoonlijk om mij heen heb.”

„Ja! die hebben niets anders te doen! Ik moet wel een stem opzetten om er den schrik in te houden bij de jongens. Maar ik heb ze dan ook flink onder den duim, al zijn 't kopstukken. Zie je die vier zakken, die daar aan den muur hangen? Daar zijn zij net zoo bang voor als jij 't geweest bent voor de roe achter den spiegel. Ik vouw ze dubbel, zie je, en dan gaan ze in de zak: zóó, zonder omslag! En daar blijven ze dan in zitten en ze komen er niet uit om weer te gaan boemelen, voordat ik het goed vind. Daar komt er al een aan!”

Het was de Noordewind en hij bracht een ijzige kou mee....

Men kan zich haast voorstellen, hoe hij er uit ziet, ruig bevoren, en wat voor verhalen hij meebrengt. Prachtig weet hij te vertellen.

Volgt de Westenwind. „Is dat de kleine Zefier?“ vraagt de prins — Het mocht wat! De Zefier is een man geworden, een woesteling is hij; net als zijn broers. Hij brengt verhalen van mahoniewouden en boschwoestijnen in het ontoegankelijke gebied van Amerika.

Dan de Zuidewind — met een bedoeïenenmantel — uit de woestijn. Hij heeft gestoeid met het fijne, heete zand en karavanen bedolven. Enkel kwaad heeft hij uitgericht — hij moet in den zak. Een goed woordje van den laatstkomende — de Oostenwind — verlost hem eerst daaruit. En de Oostenwind, die heel uit China komt, is een gewichtig personage; morgen gaat hij naar den tuin van het Paradijs.

Deze draagt anderdaags den prins naar 't verre, verre Westen mede, waarheen het Paradijs verplaatst is; hij heeft aan de bewakende Fee een boodschap van de vogel fenix te brengen. Maar ons is 't er om te doen, te hooren hoe 't den prins in den tuin der zaligheid, tuin zijner droomen, gaat. Ik laat de beschrijving der heerlijkheid daarginds onvermeld. Ze zijn een

Foto C. Steenbergh.

BOSCHBEEK. DE KOEPEL.

beetje tooneelmatig geschilderd — veel doek, veel décor, weinig natuur. Maar het zal aan Andersen liggen dat het Paradijs op ons geen heerlijker indruk maakt; den prins bevalt het er althans opperbest.

Mag hij blijven? ja, mits hij zich beheerschen kan en de verzoeking trotseeren! In den avond — als de Oostenwind weer verder getogen is — zal de fee van het Paradijs hem wenken; hij zal haar begeeren te kussen, maar 't is verboden doet hij het toch, dan is het Paradijs onherroepelijk verloren... De fee waarschuwt:

„Overdenk het goed en ben je niet sterk genoeg, ga dan terug met den Oostenwind die je hier bracht; hij vliegt nu terug en komt pas weer na honderd jaar; die gaan hier voorbij als honderd uren, maar dat is een langen tijd voor verzoeking en zonde. Iederen avond als ik van je weg ga, moet ik roepen: „Ga mee!” Ik moet je wenken met mijn hand, maar je moet blijven. Ga niet mee, want met iedere schrede wordt het verlangen sterker. Je komt dan in de zaal, waar de boom der kennis groeit, daar slaaf ik onder zijn geurende, afhangende takken. Je buigt je over mij en ik moet glimlachen, maar kus je mij eens, dan zinkt het Paradijs in de aarde en het is voor je verloren. De scherpe woestijnwind zal je schroeien, de kille regen uit je haren druipen. Zorg en smart zullen je deel zijn.”

„Ik blijf hier!” zei de prins en de Oostenwind kuste zijn voorhoofd en zeide: „Wees sterk, dan komen wij weer samen over honderd jaar! vaarwel!” En... vaarwel! zongen bloemen en boomen. Ooievaars en pelikanen vlogen op en in rijen, als wapperende linten, volgden zij meê tot de grens van den tuin.

Nog eenmaal waarschuwt dan de Fee voor haar lokstem straks: Iederen avond, honderd jaar lang, moet ik het herhalen; maar bij iedere weigering win je aan sterkte, en eindelijk kost het je niets meer. Van avond is de eerste maal, nu heb ik je gewaarschuwd.

En dienzelfden avond reeds bezwijkt de prins in de eerste beproeving van zijn kracht; hoe 't gebeurt weten wij allen en 't wordt juist zoo beschreven. De prins vergeet aanstonds zijn belofte, gaat de lokstem tegemoet, verdedigt zich tegenover zichzelf; een mensch moet alles kennen...; dan wordt hij almeer bekoord: „Ik moet, ik moet”, dacht hij, „het kan geen zonde zijn, schoonheid en geluk zijn geen zonde; ik wil haar zien slapen! Als ik haar niet kus, is er immers niets verloren, en dat zal ik niet doen, ik ben sterk, ik heb een vasten wil.”

En de Fee wierp haar stralend kleed af, boog de takken uiteen en toen was zij verdwenen.

„Ik heb nog niet gezondigd”, zei de prins, „en ik wil het ook niet”, en hij boog de takken op zijde. Zij sliep al, en zij was zoo mooi, als alleen een Fee kan zijn in den tuin van het Paradijs. Zij glimlachte in haar droom en in haar oogharen trilden tranen.

„Schreit gij om mij?” fluisterde hij; „o, doe dat niet! Nu begrijp ik eerst de gelukzaligheid...”

En toen kuste hij haar.

Daar kwam een donderslag, zwaarder en geweldiger dan wij het ooit hooren en alles stortte ineen....

De prins besterft het niet: een mensch besterft zelden zijn zonde zoo maar. Hij ziet het Paradijs verdwijnen tot het licht als een ster in de verte; hij zelf is in zwarten nacht, in doods-koude en in killen regen. Zoo ontmoet hij de moeder van de winden weer, en zij toorn, dat hij den eersten avond reeds bezweek! als hij haar zoon was, moest hij in den zak!

Dit is nog niet geheel en al het besluit; maar tot zoover gaat de voornaamste bedoeling van het verhaal.

Nu kan men eerlijk de zuivere beschrijving waardeeren van het zondeproces, de wijze waarop door zwakheid de lust tot de daad voert, en toch een dergelijk psychologisch lesje als proeve van opvoedkunde tamelijk onvruchtbaar achten en als moment in een sprookje heel dor. Andersen wist — ach als ieder mensch — hoe het gaat, en hij wil gaarne — ach, wederom als ieder onzer — anderen waarschuwen. Ik meen dat zoo'n waarschuwing-in-'t-algemeen nergens iets baten zal, maar — och, 't arme sprookje dat hier zoo'n boodschap over te brengen krijgt! Een Fee kan toch geen commissionair in braafheid zijn?

Ik weet wel, dat het sprookje door talloze welmeenende scribenten op gelijke wijze mishandeld is — maar ik noem het mishandeling, zelfs al is het Hans Christiaan die zijn Vertelling zoo, met bijbedoelingen, de kinderkamer instuurt. De kinderen zullen haar gaan wantrouwen; maar de Fee der fantasie kon 't niet helpen. Zij is er niet bij geweest toen haar gunsteling zoo ongepast deed. De Fantasie toefde nog in 't hol van den Wind, of wel zij reed op den Zefier naar verre wouden en valleien... Met haar heeft nooit ter wereld gemoraliseer iets uitstaande gehad.

Ik noemde het moraliseeren van Andersen in dit sprookje dör; men zou 't ook een beetje duf kunnen noemen. Er is iets onfrisch gelegen in 't zoo opzettelijk voorpreken van de beste en meest wijze zedelessen.

Die duifheid van het zedepreken komt typisch uit in het sprookje de Ooievaars. De vogels zelve worden aardig beschreven; ook de kinderen omlaag in de dorpsstraat zijn wel aardig geschetst in hun schelderige zingen van „Ooievaar lepelaar!” Maar o wee! dit burgerlijk benepen slot: de stoute jongen wordt gestraft — en wel op de meest onsmakvolle wijze — en de brave jongen, die gezegd had dat het gemeen was om dieren te plagen wordt beloond; precies zooals 't past. Hij krijgt — zooals u trouwens wel reeds gedacht hebt? — dien zomer een broertje en een zusje tegelijkertijd. Geen kindertjes, die dit sprookje hebben gelezen, zullen ooit meer dieren plagen of vogels kwaad doen....

Ja, dat de deugd beloond en de ondeugd gestraft wordt, dat hooren wij wel vaker. Zoo past het in een moraliseerend sprookje.

De vrome Johannes wordt door den Reiskameraad zoo krachtadig bijgestaan: nu, gij begrijpt, dat was een belooning voor zijn kinderliefde en piëteit. Ik vind het jammer dat dit zoowaar staat geschreven in dat mooie en zoo wèlverzorgde sprookje, dat Andersen jaren met zich gedragen heeft en waar hij zooveel van zichzelf in gelegd heeft — veel moois en goeds, ja — maar ook zijn ietwat burgerlijken zin voor „de beloonde braafheid”. Die zelfde neiging bracht hem er toe het pathetische verhaal van de kleine Zeemeermin te besluiten met dat malle aanhangsel, waarin de tragiek afgestroopt wordt van de fijne vertelling door de nuchtere mededeeling dat de vermenselijkte dochter der zee toch niet geheel teniet ging toen zij zich offerde voor haar onbereikbaar lief. Wel verging ze tot schuim, zooals haar aangezegd was, maar nog leefde ze voort... er is nog iets op gevonden: als één der dochters van de lucht ademt ze — onzichtbaar voor ons oog — in 't luchtruim en heeft ze over verloop van tijd toch nog een kansje... en een toekomst....

Wij nemen het gaarne voor kennisgeving aan.

Ik wil nog even op het besluit van de Tuin van het Paradijs terugkomen. Wanneer de wind-moeder zegt: als je mijn zoon was, moest je in den zak! verschijnt de Dood ten tooneele en zegt: „Hij komt er in! maar eerst laat ik hem nog wat rondzwerfen en zijn schuld boeten... Eens kom ik. Als hij het allerminst verwacht...” Zoo spreekt de Dood en voorspelt dat dán blijken zal of de arme prins nog dieper moet zinken of op weg gaan naar de fonkelende ster daarboven! Deze slot-passage heeft iets zeer-onkinderlijks en iets lichtelijk griezelligs, dat wel zeer ongeschikt is. De moraal heeft Andersen hier een slecht paedagoog doen zijn, heeft hem bovendien over den Dood doen spreken op een heel andere wijze dan wij van den fijnen dromer gewend waren. Ik zal later, in het voorlaatste artikel dezer reeks hierop mogen terugkomen. Nu wijs ik alleen op de zonderlinge neiging tot bangmakerij, die hier even doorbreekt. In enkele moraliseerende sprookjes die ik nu enkel noemen wil, niet bespreken, is een veel sterker effect van griezelligheid bereikt. Ik bedoel het verhaal van het Moerasvrouwtje: de Dwaallichtjes zijn in de Stad, dan het (voor wie Andersen kent zoo roerend) verhaal van ijdele Kareng: de roode Schoenen; maar vooral dat gruwelijke bedenkfel van het

Foto C. Steenbergh.

DE DENNENLAAN OP BOSCHBEEK.

Foto C. Steenberg.

JAPANSCH E DAMHERTEN OP BOSCHBEEK.

Meisje dat op het Brood trad. Met de beste bedoeling speelde Andersen hier telkens de boeman; de ouderwetsche zede-meester zocht op zijn tijd ook in bangmaken zijn kracht.

Er is onder de sprookjes die ik hierboven noemde geen enkel, waarvan ik niet iets liefheb of dat ik niet gedeeltelijk bewonder. Maar 't ontsiert ze alle, dat men er een opzettelijke leering in hoort. Ik ben hartelijk blij dat Andersen gewoonlijk zich weinig om de strekking van zijn verhalen heeft bekommerd, zoo leerde hij het meeste; dat hij slechts zelden moraliseert, doet aan de moreele waarde der Sprookjes voorzeker geen afbreuk.

C. E. H.

ABAZZIA.

(Slot).

NA Abazzia zijn Lovrana, Draga en andere plaatsjes aan de kust der Quarnero, aan den voet van de Monte Maggiore, tot ontwikkeling en tot bloei gekomen. De indruk van Abazzia is niet overweldigend; is vriendelijk, zachtmoedig, eerder klein dan grootsch. Zelfs de hoofdstraat van de badplaats, eigenlijk de eenige straat, die er is, de Reichstrasse, wordt overschaduwd door het groen der bijeengebouwde tuinen en parken, en geeft zodoende een voortdurende aangename afwisseling tusschen de winkels, die hier zijn verzezen. De Reichstrasse loopt bijna evenwijdig met de zee; aan den eenen kant strekken zich de Kuranlagen met de palmentuinen tot dadelijk aan de kust uit; aan den anderen kant vindt men achter de Reichstrasse de eenigszins amphitheaterswijze gebouwde oudere stad, met een enkele merkwaardige oude kerk, met postkantoor en andere inrichtingen voor administratieven dienst. Aan het einde van het dorp komt de Reichstrasse samen met de promenade langs de zee, die smal is en met scherpe bochten geheel de formatie der rotsen volgt, waardoor zij bij elken hoek opnieuw de meest verrassende uitzichten op Abazzia zelf, op en door haar palmentuinen heen, en op de omgeving veroorlooft. Midden in die promenade vindt men op een aanleg van rotsen tot ver in zee uitgestrekt het Madonnabeeld, en het is wel van hieruit, dat men den schoonsten en wijdsten blik heeft over de oneindige, somtijds zoo rustige, somtijds zoo wilde oppervlakte der zee. Daar, langs het Madonna-beeld, kan de blik zich laten gaan, uren ver, slechts tegengehouden door de omtrekken van een enkel schip, slechts tegengehouden door de witte kleuren der nabijgelegen badplaatsjes, slechts tegengehouden heel in de verte door de zich flauw kenbaar makende omtrekken van de Dalmatische kust.

Inderdaad, dat Abazzia, hetwelk het

Abazzia mag genoemd worden, onderscheidt zich in zeker opzicht wel van andere badplaatsen van gelijken aard; hier geen aaneengerijde groote hotels; hier geen indruk van overweldigende luxe, alhoewel daarmee allerminst gezegd is, dat deze luxe ook in Abazzia niet bestaat. Hier is elk hotel van eenige beteekenis in zijn eigen tuin omsloten, beschaduwd door zijn eigen palmen, gedoken in zijn eigen groen; hier heeft elk hotel ook zijn eigene manieren, die als we 't in het Quarnero-hotel ondervonden, „eigenaardig” kunnen zijn. Hier is geen enkele der hotels aan den zee kant gelegen; hier wordt geheel de smalle promenade slechts omgrensd door de verschillende Kuranlagen, die het origineele park der villa Angolina, aldus genaamd naar den bouwmeester, tot waardig middenpunt hebben. Hier is daardoor aan geheel de promenade eigen gebleven het meer intieme cachet, dat men elders zoo noode mist; dat wij ons slechts herinneren in de Italiaansche Riviera te hebben teruggevonden in de schilderachtige promenade, welke zich te Nervi langs de zee uitstrekt. Zij begint hier bij de haven, welke officieel de haven van Volosca is en waar somwijlen torpedobooten herinneren aan de onmiddellijke nabijheid van Fiume; zij zet zich voort langs de parken en den tuin van het Kurcafé, waar men des ochtends kan zitten ontbijten onder de groote kleurige parasols, die tegen de verzengende stralen der zon beschermen en des avonds te midden van het vroolijke gewoel kan luisteren naar de Kurmuziek, al starend naar de lichtjes van Fiume, al starend over de wijde vlakte der zee. Zij eindigt geheel aan het einde van de Reichstrasse, daar waar de plaats der oudste hotels is en zij zet zich dan breder langs de verdere kust voort naar de verschillende badplaatsen, die in het verlengde liggen en die ook door een geregelden scheepvaartdienst met Abazzia verbonden blijven. Zulk een tochtje langs de kust met het voortdurend gezicht op de hellingen der bergen is een genoegen op zichzelf.

Abazzia, dat zoo middenin de bosschen ligt, dat aan den voet zelf geplant is van de Monte Maggiore, laat uitstapjes toe naar alle zijden. Voor zooverre het noodig is heeft men in de directe omgeving de wegen gebaad, maar men heeft daarbij geheel het oorspronkelijk karakter der natuur behouden. Van Slatina af voert de zuidelijke strandweg thans tot aan Ika; van hetzelfde punt de Schüler strandweg tot aan de haven van Volosca. Boven de Slatina-promenade strekken zich de dusgenoemde Franz Jozeph-anlagen uit, die een der meest beschutte plekjes uit de onmiddellijke omstreken vormen, en vanwaar men toegang heeft tot de Köning Karel Promenade, tot de Köning Karel Waldwege met den langs serpentina bereikbaren Elisabethfels en de Carmen-Sylva Ruhe; van de andere zijde der badplaats gaan meerdere wegen naar het bergachtige deel, dat zich vertoont boven den weg naar Fiume en langs welken men, niet zoo snel zeer zeker als langs den gewonen weg, maar met schitterende uitzichten op de onderliggende zee en het onderliggende land, met de meest verrassende kronkelingen in den weg ook, evenzeer de havenstad bereikt. Men ziet het uit de namen alleen reeds, hoezeer het Rumeensche Vorstenhuis en het Oostenrijksche Vorstenhuis hier worden herdacht; hoezeer beider leden niet alleen naamgevers maar ook geregelde bezoekers van veel der bekoorlijke plekjes in dezen omtrek zijn. En die omtrek is zeer ruim; vergunt uitstapjes naar Castua en naar Rukavac, beide tegen het hooggebergte aangelegd en reeds inzicht gevend in het volksleven van die streek; vergunt een schitterenden toer naar de bijna 1400 Meter hooge Monte Maggiore, waarheen het Kronprinzessin Stephani-Schutzhaus de eerste halte is, en vanwaar men van den top af een der schoonste vergezichten heeft, dat in deze streken denkbaar is; vergunt tenslotte een tocht naar Moschnizza en naar Bersec waarbij men de dalen terzijde van de kust ingaat en een klein beetje meer doordringt in dien kant van het Istrische binnenland, kaal en verlaten als geheel het plateau. Abazzia is meer dan Abazzia alleen; het is het middenpunt van een schoone en interessante streek, waar men kan genieten zooveel men wil.

* * *

Foto C. Steenberg.

JAPANSCH E DAMHERTEN OP BOSCHBEEK.

Het is een Fransch dichter geweest, een der jongeren, die aan de Riviera nabij Nizza heeft gewijd deze zachtvloeiende dichtregelen:

Comme le ciel revêt sa parure d'étoiles,
Aux flancs de Monaco les feux du soir s'allument.
Et le rocher paraît un vaisseau dans la brume
Dont la nuit a caché la mâtire et les voiles.

Les flots de la mer bleue en un triste soupir,
Comme s'ils étaient las de nous être venus,
Après tant de parcours d'espaces inconnus,
S'allongent au rivage, achèvent de mourir.
Le ciel, la mer, le soir confondent leur mystère....!

Verand men slechts een enkel woord in deze regelen, dan zou men ze zonder meer van toepassing kunnen verklaren op Abazzia en op haar kuststrook. Want ook daar gevoelt men meer dan dat men er ziet; meer ook daar spreekt de natuur meer tot ons door het ongeziene, door de trilling in haar atmosfeer dan door datgene wat direct valt te grijpen en valt waar te nemen.

Overneming verboden. V. D. M.

EEN MOOI VOGELLAND.

(Vervolg).

DE met de Schouwsche toestanden onbekende lezer zal wellicht vragen aan wien de hillen en 't recht van eieren-garen toch eigenlijk behoort. Dat zit zoo:

Het Waterschap Schouwen bezit sinds onheugelijke tijden zogenoemde vogelarijen, die in den regel voor den tijd van veertien jaren worden verpacht. Dit zijn: de eerste Inlaag van Flaauwers, groot 32 Hect., verpacht voor / 311.—'s jaars, de tweede Inlaag, groot 28 Hect., verpacht voor / 241 en de derde Inlaag, groot 31 Hect., verpacht voor / 151. Pachters zijn van ouder tot ouder dezelfde families, die met oordeel en beleid de eieren rapen, daar het, zooals ik reeds aantoonde, in hun eigen belang is, den vogelstand goed te houden. In deze Inlagen broeden hoofdzakelijk de Kokmeeuw (*Larus ridibundus* L.) en eenige Sternsoorten, waar ik nog nader over te spreken kom. Bovendien komen nog in het Waterschap Schouwen buiten de Inlagen eenige lage, moerassige perceelen voor, die ook voor de vogelarij verpacht worden, en waarin o.a. broeden de kluit (*Recurvirostra ammodramus*), de Grutto (*Limosa limosa*), de Tureluur (*Totanus totanus*), de Scholekster (*Haematopus ostralegus*), de Kemphaan (*Machetes pugnax*), de Meerkoet (*Fulica atra*), het Waterhoen (*Gallinula chloropus*) en nog eenige andere soorten. Van deze vogels broeden er slechts eenige ook in de Inlagen. Toen in het wetsontwerp van Talma alleen zou worden toegelaten het rapen van meeuweieren, werd door het Bestuur van het Waterschap Schouwen (waarvan de bekende heer A. J. F. Fokker van Zierikzee voorzitter is) er onmiddellijk de aandacht op gevestigd dat dit niet zou nalaten een noodlottigen invloed uit te oefenen op de hierboven genoemde vogelsoorten (niet tot de meeuwvogels behorend) want de pachters zouden deze zooveel mogelijk gaan verjagen, om het nestelen van de meeuwen, de eenige soort die hun profijt geeft, aan te moedigen.

Het gevolg zoude geweest zijn, dat de Sterna's en de kluiten (de laatsten zijn toch reeds zeldzaam) binnen eenige jaren geheel zouden zijn verdwenen. Aan de thans gevolgde methode van verpachting en de oordeelkundige behandeling der vogelarij door de pachters is zonder twijfel te danken, dat de sterns en de al vrij zeldzame kluiten in Schouwen nog flinke broedkolonies hebben. Het kwam het Dagelijksch Bestuur van meergenoemd Waterschap dan ook zeer wenschelijk voor, juist met het oog op de strekking

en bedoeling van 't wetsontwerp, dat die broedkolonies in stand blijven, wat geenszins het geval zou zijn, als de pachters voortaan alleen over meeuweieren zouden mogen beschikken.

Daarom werd besloten voor te stellen om op deze gronden daarheen te willen leiden, dat of in art. 15 behalve meeuwen, ook genoemd worden sterns, kluiten, grutto's, tureluurs, scholeksters, kemphanen en meerkoeten of dat in art. 15 worde opgenomen een tweede alinea van deze strekking, dat, waar van ouds vogelarijen bestaan, vergunningen tot het rapen van eieren der evengenoemde vogels kunnen worden verleend, of dat met name voor de vogelarijen van en in Schouwen zulks wordt toegestaan.

De tijd van het rapen is voor meeuwen, althans voor Schouwers, te laat, wanneer deze eerst 10 Mei begint, en zou, volgens de pachters, moeten zijn voor meeuwen van 15 April—15 Juni, voor de overigen van 1 Mei—1 Juni. Een vroege voorjaar heeft op de eieren een grooten invloed, en waar de meeuwen altijd het eerst beginnen te leggen, zou een bepaling van 10 Mei als aanvangstermijn in warme voorjaren veel te laat zijn; de vogels waren dan reeds aan het broeden, en slechts door alle eieren te vernielen, zou men ze dan kunnen bewegen weer te gaan leggen. Ook dat is zeer zeker niet 's ministers bedoeling.

Met een in hoofdzaak het bovenstaande behelzende amendement, dat in de 2e Kamer destijds is behandeld en aangenomen zijn menschen en dieren per slot van rekening gebaat.

't Eene jaar kunnen er wel eens minder broedvogels zijn dan 't andere. Dat ligt dan aan den waterstand in de Inlagen. Is 't water hoog, dan staan de eilanden er verder onder dan bij normalen of lagen waterstand en is er dus minder ruimte voor de vogels om te broeden. Vergeet niet, dat de beschikbare ruimte slechts eenige tientallen vierkante meters op elke hil is. De meeuwen en sterns, die dan te laat arriveeren op hun broedplaats, vinden de oude plekjes bezet, en moeten noodgedwongen wel naar 't binnendijksche land verhuizen om nog op tijd te kunnen broeden.

Hoewel er een kolossale massa vogels op de hillen en in 't lage land broeden, is dat aantal toch lang niet evenredig aan de duizenden en tienduizenden, die een eeuw of zoo vroeger de streek bevolkten. Betere drainage, afvoer, stoomgemalen enz., afloosden het overtollige water, vruchtbare wei- en bouwlanden traden in de plaats van moerassen, kreken en poelen; dijken en zeeveringen hielden, ook bij zware stormen het land water-vrij, en „waar eens de zeezeevloed, in d'eenzaamheid verloren” en „de roerdomp in den poren” zijn sombre toon den hooren”, daar staan thans de landbouwgewassen welig in de vette Zeeuwsche klei, en gladde paarden en welgedane koeien geven het eiland een heel anderen aanblik. De menschen waren met dezen vooruitgang gebaat, maar de vogels moesten jammer-

lijk het onderspit delven, en wat er nu nog zit, kan ons slechts een zeer zwak beeld geven van de groote armeeën, die eertijds dit gebied in dichte drommen bewoonden. Vogeleieren moeten in die dagen wel tot het voornaamste voedsel hebben behoord.

Ik sprak daareven van een eeuw geleden, maar dat tijdperk is veel te ruim genomen. In „Buiten” van 25 Maart 1911 lees ik in een artikel van de hand van den heer Vijverberg: „Voor de duizenden vogels was het een ideaaltoestand, poelen en plassen, dus aas in overvloed. Denk nu niet, dat dit dateert uit lang vervlogen jaren, neen, die toestand ligt nog geen menschenleven, geen veertig jaar achter ons. Het stoomgemaal, toen gesticht, heeft het „lage land” droog gelegd, den grond zijne waarde gegeven, het isoleren der bewoners opgeheven, den weg gebaad voor alle moderne gemakken, het is een zegen, dat die exploitatie zeer ongunstig op den vogelrijkdom heeft gewerkt. Ouden van dagen

Foto C. Steenbergh.

BOSCHBEEK. HET BEELD VAN DE ZEENYMF
IN DE SCHELLEN-NIS.

Foto Ad. Burdet

BROEDENDE TURELUUR.

zeggen eenvoudig, dat er geen vogels van beteekenis meer zijn. Dat lijkt ons zeer overdreven, maar wij hebben den anderen toestand niet gekend". Tot zoover de heer Vijverberg.

Ik moet eerlijk bekennen, dat ik in 't eerst perplex stond van al de vogels. Er mogen er dan vroeger meerderen geweest zijn, ook thans is Schouwen op ornithologisch gebied een van onze belangrijkste streken, dat door tal van vreemdelingen (vooral Engelschen) wordt bezocht, en wanneer we houden wat er op 't oogenblik is, mogen we dubbel en dwars tevreden zijn.

Vóór ik u een en ander van de broedvogels vertel, is 't misschien niet ondienstig, eerst eens mede te deelen, wáár de Inlagen zich ongeveer bevinden, opdat de mogelijk tot waarneming opgewekte lezer of lezeres ze gemakkelijk vinde.

Langs Schouwens Zuid-Westkust, ongeveer tusschen de dorpen Kerkwerpe en Serooskerke, liggen een drietal bedijkningen in een rij, die drie vrij groote waterbekkens insluiten, de Inlagen. Van Zierikzee af, de voornaamste plaats van Schouwen-Duiveland, is 't hoogstens een half uurtje per fiets. (Ik zeg met voorbedachten rade „per fiets”, want loopen schijnen de menschen hier zeer sporadisch te doen). Waar de grintweg van deze plaats naar 't dorpje Ellemeet voorbij de eerste betonbrug (rechts) voert, kruist hij den weg van Kerkwerpe, en deze leidt linea recta naar den zeedijk. Op den kruin daarvan aangekomen, ziet ge al dadelijk een meeuwenkolonie aan de rechterhand, terwijl de dijk u vanzelf den weg wijst langs een miniatuurhaventje naar 't huis van den pachter G. van den Hoek, dat links, onder aan den dijk is gelegen. Nu ziet ge de Inlagen recht voor u liggen, en vergissingen zijn verder buitengesloten. Zijt ge een goed vogelvriend of hebt ge eenige introductie, dan laat de pachter u wel op de hillen toe onder zijn, of zijn zoon's geleide. Maar 't is niet eens noodig, om per se op de eilandjes te gaan om de zaken gade te slaan. Vlei u tegenover de grootste hil 1) neer in 't gras van het dijktaf, en ik verzeker u, dat ge u 't eerste uur niet vervelen zult, vooropgesteld natuurlijk dat ge iets om vogels geeft, en dat ge nog niet vaak meeuwen hebt geobserveerd, zooals ik, die deze vogels tevoren nauwelijks anders kende dan van de enkele troepen, die in herfst en winter langs de overstromde uiterwaarden van den Rijn komen scharrelen en uit boeken-beschrijvingen. Drie weken lang heb ik de Schouwsche meeuwen (ik bedoel daarmee ook meeuwvogels, zooals de sterntjes) in al hun doen en laten waargenomen, en iederen dag opnieuw werd ik bekoord door de groote sierlijkheid, de weergalooze behendigheid in duiken en vliegen en de buitengewone gracieuze bekoorlijkheid der prachtige blanke vogels. „Raben des Meeres” noemt de groote Brehm ze ergens, en die naam past volkomen op de snelgewiekte schare.

Nooit is er volkomen rust in de kolonie. Wanneer 't koud, guur of regenachtig weer is, zijn de meeste vogels thuis en broeden met een voorbeeldigen ijver, terwijl 't mannetje zijn trouwe ega van tijd tot tijd een lekker beetje komt toestoppen; dan is 't op zijn kalmst, maar wanneer de warme zomerzon zijn stralen over de hillen zendt, en de eieren ook zonder broeden wel warm blijven, dan spelevaren ze op de blanke vleugels, druk roepend boven hun wijde gebied, en is de lucht geen oogenblik zonder de levenslustige dieren. 't Mooist kunt ge een idee krijgen van de dichte bevolking der Inlagen, als er eieren gegaard worden. Nog vóór de pachter 't land betreedt, stormen hem meeuwen en sterns al tegemoet, en als hij voet aan wal gezet heeft, dwarrelen er witte wolken van vogels onder oorverdoovend gekrijsch omhoog, voor ieder, die 't nooit gezien heeft, „a sight, worth seeing”, om nooit te vergeten.

Edward B. Koster heeft een machtig imponeerend gedicht op vliegende vogels gemaakt, waaruit ik niet kan nalaten een fragment over te schrijven, tot beter begrip van de overweldigende grootheid, die er ligt in de vlucht van ettelijke duizenden meeuwen en zeezwaluwen.

... Windsnelle boden van stormen of stilten
Cirk'lend elastisch in deinende kringen,
Schietsend met vluchtige schokken langs traagvlietende waat'ren,
Snappend naar diertjes, die dansen in dartelen rhytmus daarboven,

Hangend hoog in de lucht, in evenwicht stil op de vleugelen,
Langzaam drijvend en deinend, zeilend in statigen trant,
Plotseling nederwaarts pijlend in loodrechte vaart,
Driftig plonzend in 't nat, begeerig naar schubbige prooi...
Dit zijn nog maar enkele regels van het gedicht, dat ik iederen vogelliefhebber sterk kan aanraden. 't Geheel vindt ge in de Nederlandsche Bibliotheek (N°. XL-XLI).

Behalve de binnenlands ^{*}gelegen ^{*}vogelkolonies en de behandelde Inlagen is er op de Westkust van 't nooit-volprezen Schouwen nog een buitengewoon mooi meeuwen- en strandvogelsland; ik bedoel de gronden bij de Ellemeetsche Eendenkooi van A. Man in 't Veld, wiens naam ik aan 't begin van deze bijdrage al eens noemde in verband met het eierengaren. 't Aardigste van deze kolonies is, dat ze eigenlijk, hoe gek het ook moge klinken, door den kooiker zelf grootendeels gelokt en gekweekt zijn. Toen de kooi werd aangelegd, broedde er in de buurt nauwelijks een meeuw, en nu is 't een zoo mooi vogelland, dat Engelschen en Belgen (de Nederlanders, die hier voor ornithologische waarnemingen komen, vooralsnog buiten beschouwing gelaten) speciaal daarvoor herhaaldelijk de kooi bezoeken, en steeds naar hun land terugkeeren, rijker van geest en met grooter vogelkennis dan toen ze arriveerden. In de kooikerswoning bij den sympathieken Man in 't Veld en zijn gul, gastvrije huisgezin, hooren allen een vriendelijk welkom. 't Mooie is, dat je daar alles vlakbij, zoo te zeggen „sous la main”, hebt, terwijl je om de Inlagen te bezoeken, steeds minstens in Kerkwerpe of Zierikzee onderdak moet zoeken. Ik weet niet of ik in 's kooikers geest handel met te zeggen, dat zijn huis als 't ware geknipt is voor ornithologisch ontwikkelde logés, maar 't moet me toch even van 't hart, dat de kluiten er tot op eenige meters van de keukendeur komen scharrelen in den modder, dat ik vanuit mijn slaapkamerraam de meeuwen en sterns op de nesten kon zien zitten, en dat dag aan dag de koekoek in den vlak voor de huiskamer gelegen tuin de groote behaarde rupsen van de bessenstruiken kwam wegvangen.

't Spreekt vanzelf, dat de polders om de kooi nog wel wat anders opleveren dan vogeleieren. Man in 't Veld's koeien, geiten en paard grazen aan de lizijde van de kolonies, maar trappen toch nog wel eens een enkel nest kapot. Tijdens mijn aanwezigheid nog een van 'n daakje (zoo noemen ze daar de tureluur) maar 't is hier natuurlijk „wat schaadt een haring op een ton?” of „aan een boom, zóó volgeladen, mist men vijf, zes pruimpjes niet!”, want op een dergelijk groot getal vogels wordt zulk een kleine vermindering niet gemerkt.

Evenals zijn confrater van den Hoek weet ook Man in 't Veld de vogels door zijn goede zorgen op getalsterkte te houden. In de eendenkooi broedden er dit jaar minder dan anders, maar dat lag wel aan enkele verbeteringen, die er waren aangebracht, en die de vogels ('t zijn in hoofdzaak kokmeeuwen, die de kooi bewonen) minder apprecieerden.

A. B. WIGMAN.
(Wordt vervolgd).

Overneming verboden.

Foto P. C. Steenhuisen.

GROOTE STERNS. LINKS EEN KOKMEEUW.

1) Zou het Engelsche hill (heuvel, hooggelegen punt) hiermee annex zijn?

De Plantenkeuring der Nederl. Maatsch. van Tuinbouw- en Plantkunde op 8 April l.l. te Amsterdam gehouden.

PRACHTIGE AZALEA'S.

ZIJ, die de bloemententoonstellingen te Haarlem en te Boskoop bezochten, die in de laatste week van deze maand op zullen gaan naar Gent om er de prachtige „Floralies” te bewonderen, of die een bezoek zullen brengen aan de a.s. tentoonstelling van Artistieke Bloemen- en Plantenversieringen, die begin Mei te Amsterdam wordt gehouden, zij allen zullen met verrukking gekeken hebben of zeker nog kijken naar de bloemenpracht van de *Azalea mollis*.

Een mooier en dankbaarder bloemplant is zeker niet denkbaar.

De kleur der bloemen van deze *Azalea*'s doorlopen alle denkbare tinten van zacht geel tot het vurigste oranjerood. De bloemen staan op het einde der twijgen tot groote schermen, z.g.n. bouquets, vereenigd en daar zelfs het kleinste twijgje in den regel door een bloeiwijze gekroond wordt, levert een bloeiende *Azalea* inderdaad een prachtig gezicht op.

Omtrent de juiste benaming van deze veel gekweekte plant bestaat lang geen eenstemmigheid, Terwijl zij toch in de kweekerijen algemeen doorgaan onder de namen *Azalea mollis* of *Azalea mollis sinensis* worden zij in wetenschappelijke werken steeds beschreven als *Rhododendron sinense*, onder de eerstgenoemde namen worden zij echter gewoonlijk aangeboden.

Het is zeker enigszins vleiend voor ons Nederlanders, dat enkele der fraaiste en meest gezochte verscheidenheden hier te lande, in Boskoop, zijn gewonnen en dat de kultuur van deze mooie bloemplant daar een buitengewone vlucht heeft genomen.

Een bezwaar van deze *Azalea* was, dat de bloemen van in bloei getrokken heesters, vooral in kamers, er slechts enkel dagen aan bleven zitten en dan volkomen onverlept afvielen, welke eigenschap ook het vervoeren zeer moeilijk maakte. Sinds een paar jaren kan men dit bezwaar voorkomen door de bloemen, even voor dat zij opengaan, te behandelen met een soort van gom, z.g.n. „Floral gum,” die het afvallen belet.

Mooie voorbeelden waren daarvan te zien op de laatst gehouden keuring der Mij. voor Tuinbouw, Door den bekenden kweeker, de heer K. Drost te Oldebroek, was daar een prachtige collectie in bloei getrokken heesters van deze *Azalea* tentoongesteld; zij waren allen met dezen gom behandeld en verloren op de vrij lange reis, bijna geen enkele bloem. De ondervinding met een plant van den heer Drost leerde ons, dat zij vier weken in een kamer kunnen staan zonder bloemen te verliezen.

Door dit middel zullen de fraaie *Azalea mollis* zeker nog meer gezocht worden dan eertijds.

E. Th. W.

Foto van Kreveld.

PTERIS UMBROSA.

EEN MOOIE KAMERVAREN UIT DE MET ZILVER BEKROONDE COLLECTIE VAN DEN HEER K. DROST TE OLDEBROEK, INGEZONDEN OP DE PLANTENKEURING VAN 8 APRIL L.L.

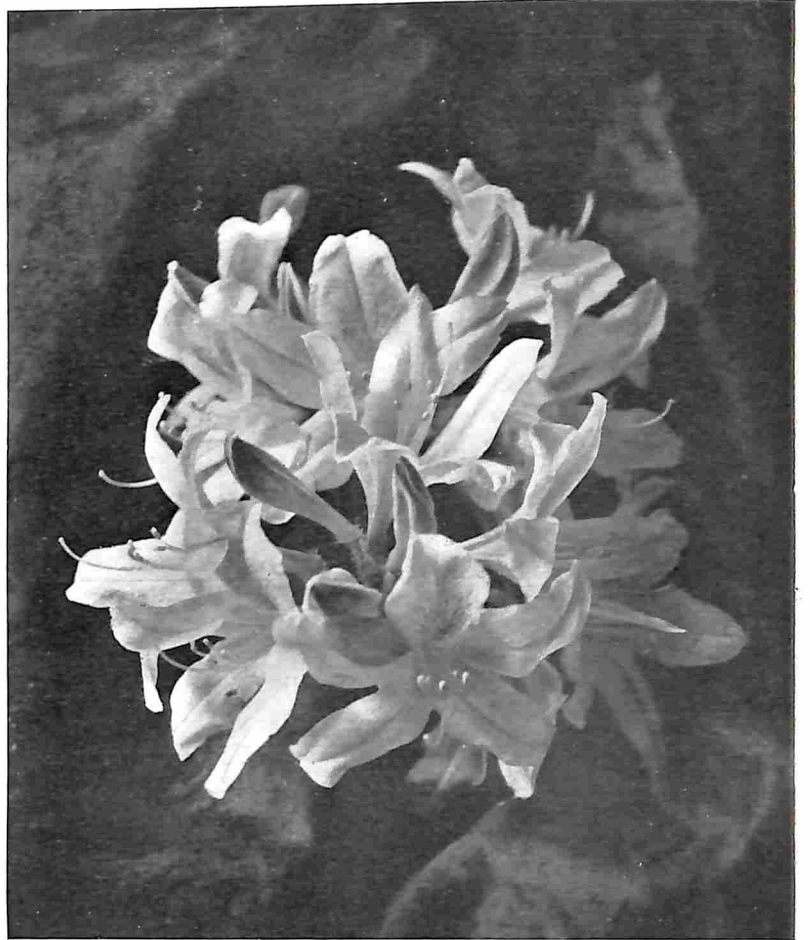

Foto van Kreveld.

EEN MOOIE AZALEA MOLLIS.

UIT DE MET ZILVER BEKROONDE COLLECTIE VAN DEN HEER K. DROST TE OLDEBROEK, INGEZONDEN OP DE PLANTENKEURING VAN 8 APRIL L.L. TE AMSTERDAM.

EEN MOOIE KAMERVAREN.

Varens behooren ongetwijfeld onder de meest gezochte planten. Zij munten in den regel uit door een buitengewoon sierlijk loof, dat zich kenmerkt door een frissche groene kleur. Het kweken van Varentjes is dan ook een bijzondere liefhebberij van onze dames en toch, hoe weinig succes hebben zij er in den regel mede. Wel valt niet te ontkennen, dat men nu en dan er ware prachtplanten van aantreft, die dan aangehaald worden als voorbeelden, welke uitstekende kamerplanten het zijn, doch daar staat tegenover, dat er honderden mislukken tegenover een enkele, waarmede men succes heeft.

De moeilijkheid bij het kweken der Varens is gewoonlijk daar in gelegen, dat zij voor het meerendeel eischen stellen, waaraan men in een kamer of salon moeilijk kan voldoen. Het zijn toch de tropische soorten, de *Adiantums*, *Pteris*, *Nephrolepis* en *Polypodiums*, die om haar prachtig loof het meest gezocht zijn. Deze komen toch voornamelijk als bodemplanten in tropische wouden voor, zij verlangen dus gewoonlijk niet alleen een warme, doch ook een vochtige temperatuur met getemperd licht. Warmte kan men ze in den regel in huis wel geven, zwak licht gaat dikwijls ook nog wel, doch vocht, daar hebben onze huisvrouwen op tegen. Zelfs in de z.g.n. serres, die toch als het ware voor het kweken van planten zijn aangewezen, mogen ze niet bespoten worden, omdat dan de mooie matten en sierlijke rieten meubelen zouden bederven.

De levende planten worden gewoonlijk aan de doode meubelen opgeofferd.

Een Varen, die blijkt zeer veel te kunnen verdragen en die dus voor kamerkultuur als het ware aangewezen is, is de *Pteris umbrosa*. Deze soort verlangt wel enigszins beschaduwde gekweekte te worden, doch zij behoeft niet veel warmte en kan het ook met minder vocht stellen, waarom zij voor de kamer bijzonder geschikt is. In sierlijkheid doet zij, zooals uit de afbeelding blijkt, voor geen enkele andere soort onder. Reeds in 1823 werd zij in den handel gebracht, doch algemeen werd zij niet. In den laatsten tijd is echter meer en meer de aandacht op haar goede eigenschappen gevestigd. Zij is afkomstig uit Australië.

Op de keuring, die den 8^{en} April l.l. te Amsterdam werd gehouden, had de heer K. Drost, kweeker te Oldebroek, een aantal van deze *Pteris* tusschen zijn prachtige, met zilver gekroonde *Azalea mollis* tentoongesteld en de kerngezonde, sierlijke, mooie donkergroene planten trokken zeer terecht ieders aandacht.

Wij het zulk een uitnemende kamerplant is, meenden wij de aandacht eens op haar te moeten vestigen. Nu en dan wordt zij ook wel aangeboden onder den naam *Pteris cretica major*.

E. Th. W.